

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ І ПРОЦЕСИ**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
політичних інститутів та процесів

Протокол № 5 від 1 грудня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Політичні інститути і процеси
Викладач (-і)	Ґеник Микола Антонович
Контактний телефон викладача	+380957898986
Е-mail викладача	mykola.genyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/2164
Консультації	Вівторок, 15.00-16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є особливості функціонування політичних інститутів та перебігу політичних процесів.</p> <p>Дисципліна “Політичні інститути і процеси” є нормативним компонентом освітньої програми підготовки фахівців з політології за освітнім рівнем «магістр». Курс складається з двох змістовних модулів. Перший - присвячений вивченню методологічних аспектів дослідження політичних інститутів і процесів, функціонування держави і вищих органів державної влади. Другий - взаємозв'язку та взаємовпливу інших елементів політичної системи, механізмам функціонування місцевого самоуправління, політичних партій, засобів масової інформації.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> викладання дисципліни є формування системних знань студентів стосовно політичних інститутів і процесів. Студент повинен засвоїти весь матеріал з курсу при допомозі поданих викладачем методичних рекомендацій, підготовлених семінарських занять, самостійної роботи, індивідуальної роботи, колоквиумів. Засвоїти важливі проблеми з курсу, вміти застосовувати набуті знання у практичній діяльності.</p> <p><i>Завдання:</i> ознайомити студентів з основами функціонування політичних інститутів і перебігу політичних процесів.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен <i>знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – концептуальні підходи і методи аналізу політичних інститутів і процесів; – нормативно-правову базу в сфері повноважень політичних інститутів; - структуру, повноваження і функції вищих органів державної влади; <p><i>вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – застосовувати на практиці набуті знання з курсу «Політичні інститути і процеси»; – орієнтуватися в проблемах державної і регіональної політики, – вміти аналізувати діяльність політичних інститутів та перебіг політичних процесів в Україні і світі. <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є ознайомлення з теоретико-методологічною основою дослідження політичних інститутів і процесів, опанування студентами понятійно-категоріальним апаратом курсу «Політичні інститути і процеси»; усвідомлення взаємопов'язаності функціонування політичних інститутів та політичних процесів в державі; з'ясування основ законодавчого і конституційного процесу; вміння проаналізувати тенденції розвитку та напрямки модернізації і реформування політичної системи; озбрєння студентів основами системного підходу до аналізу політичних інститутів і процесів; ознайомлення з науковим інструментарієм дослідження.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Загальні компетентності:</u> ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p><u>Фахові компетентності:</u> СКО3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати діяльність політичних інститутів та</p>	

аналізувати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної теорії політичних інститутів і процесів у фаховій діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	30 год
семінарські заняття / практичні / лабораторні	30 год
самостійна робота	120 год

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	052 Політологія	1	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ до курсу «Політичні інститути і процеси»	2		
Тема 2. Методологічний аналіз категорії «політичний інститут»	2	2	8
Тема 3. Методологічний аналіз категорії «політичний процес»	2	2	8
Тема 4. Держава як базовий інститут політичної системи	2	2	8
Тема 5. Вищі органи державної влади	2	2	8
Тема 6. Виборча система. Референдум і плебісцит	2	2	8
Тема 7. Політичні рішення	2	2	8
Тема 8. Конституція. Конституційний процес	2	2	8
Тема 9. Законодавчий процес	2	2	8
Тема 10. Децентралізація державного управління. Місцеве самоврядування	2	2	8
Тема 11. Револьюційні і реформістські зміни в політичній системі	2	2	8
Тема 12. Процеси в сфері національної і регіональної політики	2	2	8
Тема 13. Мирний процес	2	2	8
Тема 14. Політичні партії і еволюція партійної системи	2	2	8
Тема 15. Державно-церковні відносини	2	2	8
Тема 16. Засоби масової інформації		2	8
ЗАГ:	30	30	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів передбачає: 1) відповіді на семінарських заняттях – 50 балів; 2) написання контрольної письмової роботи – 10 балів; 3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру– 10 балів (з них 5 балів – за проєкт, 5 балів – за представлення). 4) проходження тематичних тестів – 30 балів. Загальна кількість – 100 балів.		
	Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS
			Оцінка за залік

	90-100	відмінно	A	зараховано
	80-89	добре	B	
	70-79		C	
	60-69	задовільно	D	
	50-59		E	
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано
	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F	
Вимоги до письмових робіт	<p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <p>1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль</p> <p>2) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо студент не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни.</p> <p>3) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: виявлення розуміння сутності понять і термінів; вміння структурувати основні принципи та методи дослідження; знання теоретичних засад, завдань, методів.</p> <p>Загальна кількість – 10 балів. Контрольна робота включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 теоретичні завдання (оцінюються по 5 балів кожне); <p>Структура оцінювання відповідей на розгорнуті запитання:</p> <p>1-4 б. – відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію про історичний період або одиничні конкретні факти.</p> <p>5-7 б. – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; студент демонструє знання окремих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей або допускає значні помилки; не володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; узагальнення відсутні.</p> <p>8-12 б. – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; студент розкриває історичний процес в рамках питання із значними пробілами та розривами; демонструє знання найбільш важливих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні.</p> <p>13-16 б. – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; студент розкриває історичний процес в рамках конкретного питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, проте допускає окремі помилки; володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій.</p> <p>18-20 б. – відповідь детально структурована, містить вступ, основну</p>			

	<p>частину та висновок; студент повноцінно розкриває історичний процес в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей; на високому рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; водночас робить узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст конкретних подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє володіння науковою літературою з теми.</p> <p>Контрольна робота на стаціонарі виконується на передостанньому семінарському занятті. Здобувачі заочної форми повинні здати її в електронному вигляді у термін до 1 грудня.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо.</p> <p>Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів. При переведенні в бали в сумі можна набрати 50 балів.</p> <p>Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали (5 балів) за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується

	<p>в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p> <p>Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. <p>Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю в грудні за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів.</p>
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт.</p> <p>Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань.</p> <p>Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
<p><u>Політика курсу</u> полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними.</p> <p><u>Академічна доброчесність</u>: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних 4 пристроїв). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p> <p>Відвідування занять Відвідування лекцій та семінарських занять для студентів є обов'язковим. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись</p>	

в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт –вівторок, 15.00 год. – 16.00 год.

Неформальна освіта: Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#)

8. Рекомендована література

- <https://www.president.gov.ua> Президент України
<https://www.rada.gov.ua> Верховна Рада України
- Пахарев А.Д. Політичні інститути і процеси в сучасній Україні. Навчальний посібник. – К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011. – 182 с.
- Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики / Авт. колектив: М.І. Михальченко (керівник) та ін. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. – 440 с.
- Політичний процес в Автономній Республіці Крим: особливості, суперечності, прорахунки (1991-2014 рр.) / Аналітична доповідь. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. – 304 с.
- Державне політичне правління і національна єдність: аналітична доповідь / за ред. О.М. Майбороди. – Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2017. – 248 с.
- Кармазіна М. Президентство: український варіант. – К. 2007. – 365 с.
- Суспільно-політичні трансформації в Україні: від задумів до реалій / В.Ф.Солдатенко (кер.) та ін.; НАН України; Ін-т політ. і етнонац. досліджень. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 536 с.
- Андрійчук Т. Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства: проблеми організаційно-функціонального забезпечення // Політичні дослідження, 2021, № 2, с. 80-96.
- Бевз Т. Феномен соборності у науковому та політичному дискурсах // Політичні дослідження, 2023, № 1 (5), с. 7-35.
- Бучинська А. Категорія „політична участь” у західному політологічному дискурсі: еволюція та сучасний стан // Політичні дослідження, 2022, № 2 (4), с. 26-41.
- Горбатюк М. Реформа децентралізації в Україні: проблеми здійснення в умовах суспільної кризи // Політичні дослідження, 2021, № 1, с. 22-40.
- Геник М. Методологічні проблеми міждисциплінарних досліджень миру // Політичні дослідження, 2021, № 1, с. 8-21.
- Даниленко С. Перевітлення демократії в інформаційну добу: роль нових медіа та громадянського комунікування // Політичні дослідження, 2021, № 1, с. 90-105.
- Єленський В. Православ'я в процесі політичних трансформацій посткомуністичного простору // Політичні дослідження, 2021, № 1, с. 123-141.
- Зеленько Г. Кризи політичного розвитку в Україні: причини та зміст// Політичні дослідження, 2021, № 2, с. 33-61.
- Зорич О. Концептуалізація ідеї соборності в незалежній Україні: генеза смислотворення // Політичні дослідження, 2023, № 2 (6), с. 7-33.
- Іванов М. Теоретичні засади та практичні завдання оптимізації політичної системи сучасного українського суспільства // Політичні дослідження, 2023, № 1 (5), с.36-47.
- Литвин В. Особливості міжінституційних відносин у напівпрезидентських країнах Європи // Політичні дослідження, 2022, № 2 (4), с. 42-62.
- Майборода О. „Режим-порядок” і „режим-структура” у політичній системі // Політичні дослідження, 2021, № 1, с. 52-69.
- Майборода О. Проблемні напрями реструктуризації політичного поля України в умовах війни: прогнозні варіанти // Політичні дослідження, 2023, № 2 (6), с. 58-86.
- Перевезій В. Еволюція інституційної спроможності парламенту України: історико-політологічний аналіз // Політичні дослідження, 2023, № 2 (6), с. 123-145.
- Романова В., Умланд А. Реформа децентралізації в Україні: перші результати та виклики // Політичні дослідження, 2021, № 1, с. 41-51.
- Фісун О., Авксентьев А. Дворівнева пропорційна виборча система в Україні: крос-регіональний аналіз першої апробації// Політичні дослідження, 2021, № 2, с. 62-79.

Яремчук В. Регіональна політична еліта: принципи та механізми формування (на прикладі Івано-Франківської області) // Політичні дослідження, 2021, № 1, с. 70-89.

Микола Ґеник,
доцент кафедри
політичних інститутів та процесів